

CZU 336.1(478)

<https://doi.org/10.52507/2345-1106.2025-2.21>

ECHILIBRUL BUGETAR ÎN REPUBLICA MOLDOVA: PROVOCĂRI ȘI PERSPECTIVE

DUHLICHER Grigore,

Doctor în științe economice, lector universitar,
Universitatea de Studii Europene din Moldova,
<https://orcid.org/0000-0002-1159-0830>

BURBULEA Rodica,

Doctor în științe economice, conferențiar universitar,
Universitatea Tehnică din Moldova
<https://orcid.org/0000-0003-4462-6534>

REZUMAT

Tema echilibrului bugetar este de o actualitate aparte în contextul economic și geopolitic în care se află Republica Moldova. Presiunile generate de crizele multiple – pandemia, creșterea prețurilor la energie, instabilitatea regională – au afectat direct structura veniturilor și cheltuielilor publice, iar menținerea echilibrului bugetar a devenit o provocare constantă pentru autorități. Articolul analizează cauzele și efectele dezechilibrului fiscal în Republica Moldova, pornind de la date recente privind execuția bugetului public național, dinamica deficitului și gradul de îndatorare. Cercetarea are ca obiectiv principal evidențierea principalelor obstacole în menținerea echilibrului bugetar: venituri fiscale sub potențial, cheltuieli rigide cu caracter social, dependență ridicată de finanțare externă și o planificare bugetară care nu reflectă în totalitate realitățile economice. Totodată, articolul subliniază necesitatea unei politici fiscale prudente, ancorate în sustenabilitate și adaptabilă la condițiile economice fluctuante. Importanța temei rezidă nu doar în dimensiunea sa financiară, ci și în implicațiile sociale și politice pe care dezechilibrul bugetar le poate avea pe termen lung: acumularea de datorii, reducerea capacității de investiție publică, riscuri de instabilitate macroeconomică. Prin urmare, lucrarea propune o serie de direcții strategice pentru întărirea disciplinei bugetare, oferind un cadru analitic util pentru decidenți și cercetători interesați de politicile publice în Republica Moldova.

Cuvinte-cheie: buget public, deficit fiscal, politică bugetară, sustenabilitate financiară.

BUDGET BALANCE IN THE REPUBLIC OF MOLDOVA: CHALLENGES AND PROSPECTS

DUHLICHER Grigore,

PhD in Economics, University lecturer,
University of European Studies of Moldova,
<https://orcid.org/0000-0002-1159-0830>

BURBULEA Rodica,

PhD of economics, associate professor,
Technical University of Moldova,
<https://orcid.org/0000-0003-4462-6534>

SUMMARY

The issue of budgetary balance has gained significant relevance in the current economic and geopolitical context facing the Republic of Moldova. Ongoing challenges such as the energy crisis, inflation, and regional instability have placed increasing pressure on public finances, making it more difficult for the government to maintain fiscal stability. This paper explores the underlying causes and implications of Moldova's persistent budgetary imbalance, drawing on recent data related to public revenues, expenditures, and national debt levels. The study focuses on identifying key structural and policy-related barriers to achieving a sustainable fiscal balance: low tax revenue relative to Gross Domestic

Product, inflexible social spending, high reliance on external financing, and a budget planning process often misaligned with economic realities. Beyond its financial dimension, the topic holds strategic importance due to the long-term social and economic risks posed by sustained deficits and growing public debt. The paper emphasizes the need for a more disciplined and forward-looking fiscal policy framework, capable of adjusting to external shocks while safeguarding essential public investments. It also outlines several strategic directions for improving revenue collection, reprioritizing public spending, and enhancing budgetary planning and transparency. By highlighting both the challenges and possible solutions, this research contributes to a deeper understanding of fiscal sustainability in Moldova and provides practical insights for policymakers, economists, and scholars working in the field of public finance.

Key words: public budget, fiscal deficit, budgetary policy, financial sustainability.

Introducere. Sistemele fiscal-bugetare, prin natura funcțiilor pe care le îndeplinesc — finanțare, ajustare economică și reducerea inegalităților sociale — sunt mecanisme dinamice, supuse ajustărilor frecvente. Aceste ajustări au rolul de a sprijini funcționarea eficientă a sistemului, de a consolida echilibrul fiscal-bugetar (prin reducerea deficitului și a datoriei publice), dar și de a susține obiectivele pe termen mediu și lung, precum implementarea unor strategii pentru asigurarea unor finanțe publice sustenabile [1].

Echilibrul bugetar reprezintă situația în care veniturile statului acoperă cheltuielile planificate, fiind un obiectiv esențial al oricărei politici fiscale responsabile. În Republica Moldova, atingerea și menținerea acestui echilibru este complicată de o serie de factori interni și externi:

- dependența de surse volatile de venit;
- cheltuieli publice rigide;

- crize economice și sociale;
- insuficiența investițiilor;
- vulnerabilitatea față de șocuri.

Identificarea principalelor obstacole în calea echilibrului bugetar și propunerea anumitor perspective și soluții viabile pentru consolidarea fiscală, pe termen mediu și lung reprezintă un obiectiv macroeconomic major pentru Republica Moldova.

Rezultate și discuții. Republica Moldova, de la independență încoace, se confruntă cu deficit bugetar, cauzat de lipsa de resurse financiare necesare pentru finanțarea activităților de importanță majoră pentru țară, pentru societate, precum: finanțarea sănătății, finanțarea educației, finanțarea asistenței sociale și alte sfere de importanță socială[2,6].

Pentru a putea discuta provocările și perspectivele, e util să stabilim mai întâi unde se află Republica Moldova din punct de vedere al execuției bugetelor recente.

Tabelul 1. Executarea bugetului public național al RM, mil. lei

Indicatori	Anii						
	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Impozite si taxe	37660,0	40054,2	39747,1	49388,8	57524,2	63006,1	68481,3
Contributii si prime de asigurari obligatorii	17155,5	18403,9	19234,9	21839,0	24923,2	29022,4	33564,2
Granturi primite	387,4	1602,6	649,6	2447,4	4539,4	5347,0	2592,3
Alte venituri	2793,0	2888,5	3018,4	3697,8	4518,6	4923,7	5700,7
Total venituri	57995,9	62949,2	62650,0	77373,0	91505,4	102299,2	110338,5
Servicii de stat cu destinatie generala	5551,7	6183,9	6590,8	6828,2	8233,3	11501,5	11114,0
Aparare nationala	643,3	611,2	650,2	783,6	895,3	1530,4	1778,2
Ordine publica si securitate nationala	4376,2	4322,2	4770,4	5112,3	6274,1	6711,1	7135,1
Servicii in domeniul economiei	6615,7	7206,5	8885,5	8495,2	10882,5	11264,8	11300,9
Protectia mediului	115,4	165,0	253,7	309,4	370,8	413,5	508,6
Gospodaria de locuinte si gospodaria serviciilor comunale	1523,4	1552,5	1780,4	2174,4	2889,1	3757,0	3168,6
Ocrotirea sanatatii	7799,0	8635,0	9990,2	13527,8	13654,4	15944,1	18077,2
Cultura, sport, tineret, culte si odihna	1519,1	1839,6	1733,2	1959,1	2328,4	2974,0	3241,6
Invatamint	10462,1	12121,2	12583,1	13398,2	15857,9	18784,4	19630,7
Protectie sociala	21003,0	23338,5	26032,3	29425,3	38988,4	44990,3	47007,8
Total cheltuieli si active nefinanciare	59608,9	65975,6	73269,8	82013,5	100374,2	117871,1	122962,7
Excedent (+), deficit (-)	-1613,0	-3026,4	-10619,8	-4640,5	-8868,8	-15571,9	-12624,2

Sursa: Elaborat de autori în baza datelor oferite de Biroul Național de Statistică [3]

În perioada 2018–2024, veniturile totale ale bugetului public au urmat o traiectorie ascendentă constantă, ajungând de la 57,9 miliarde lei în 2018 la 110,3 miliarde lei în 2024, ceea ce reprezintă aproximativ 34,1% din PIB. Practic, în decurs de șapte ani, acestea aproape s-au dublat. Cea mai importantă sursă de venit rămâne categoria impozitelor și taxelor, care a crescut semnificativ în acest interval – de la 37,7 miliarde lei în 2018 la 68,5 miliarde lei în 2024. Și contribuțiile la asigurările sociale obligatorii au urmat o tendință de creștere, semn că s-a extins atât baza de impozitare, cât și nivelul activității economice în sectorul formal. În schimb, granturile primite au avut o evoluție oscilantă. Cel mai ridicat nivel a fost atins în 2023 (5,3 miliarde lei), probabil în urma unor programe externe de finanțare sau ajutoare nerambursabile.

Cheltuielile bugetare au crescut într-un ritm chiar mai alert decât veniturile, de la 59,6 miliarde lei în 2018 la aproape 123 miliarde lei în 2024, alcătuind în jur de 38,0% din PIB. Această evoluție indică o presiune tot mai mare asupra echilibrului bugetar. Printre domeniile cu cele mai mari creșteri se numără:

- protecția socială, cu o majorare de peste două ori – de la 21 miliarde lei în 2018 la peste 47 miliarde lei în 2024 – devenind cel mai important capitol de cheltuieli;
- învățământul și ocrotirea sănătății, care au beneficiat de fonduri tot mai mari, semn că autoritățile au pus accent pe dezvoltarea capitalului uman;
- serviciile economice și cele cu destinație generală, ale căror creșteri pot fi legate de investiții în infrastructură și modernizarea administrației;
- apărarea națională și ordinea publică, care au înregistrat alocări sporite mai ales după 2021 – probabil ca răspuns la contextul de securitate din regiune.

În întreaga perioadă analizată, bugetul public a fost constant în deficit, cu variații semnificative de la an la an. Cel mai ridicat nivel al deficitului s-a înregistrat în 2023, când a ajuns la circa 15,6 miliarde lei. Un moment de cotitură a fost anul 2020, când, în contextul pandemiei COVID-19, s-a accentuat nevoia de finanțare a unor domenii critice precum sănătatea și protecția socială. De atunci, cheltuielile au continuat să crească într-un ritm mai accelerat decât veniturile, ceea ce a dus la deficite bugetare persistente, de natură structurală.

Pe baza datelor prezentate în tabelul 1, putem identifica o serie de provocări structurale și ciclice care împiedică atingerea unui echilibru bugetar durabil:

A. O mare parte din cheltuielile publice sunt rigide: pensii, indemnizații sociale, salarii în sectorul public, plăți pentru finanțarea serviciilor medicale și educației, și diverse transferuri către autoritățile locale sau programe sociale. Acest fapt reduce marja de manevră fiscală în momentul în care veniturile scad. De exemplu, în bugetul de stat pe 2024, 26% din cheltuieli au mers către protecția socială; 23,1% către învățământ; 11,4% către sănătate; restul către administrație, economie etc. Aceste distribuții arată cât de mare este ponderea cheltuielilor legate de domenii ce nu pot fi reduse imediat.

B. Altă provocare o constituie veniturile insuficiente și dependența bugetului public de surse variabile. Astfel veniturile fiscale, deși în creștere în termeni absoluți, au dificultăți de a ține pasul cu cheltuielile. Sunt două probleme majore în acest sens:

- economia informală încă este semnificativă, ceea ce scade baza de impozitare efectivă;

- veniturile vamale și cele administrate de Serviciul Fiscal au creșteri, dar fluctuațiile economice (importuri, prețuri externe, curs valutar) le afectează destul de mult.

C. Echilibrul bugetar este periclitat de impactul crizelor externe și presiunile inflaționiste. Crize cum ar fi pandemia, problemele energetice la nivel regional, fluctuațiile prețurilor la energie și alimente, războiul din proximitate (Ucraina) au generat șocuri asupra economiei Moldovei. Aceste șocuri cresc cheltuielile urgente (compensații, subvenții, ajutoare sociale), reduc veniturile (productivitatea scade, cererea internă poate fi afectată) și complică planificarea bugetară.

Inflația afectează costurile serviciilor și bunurilor publice, necesitatea plăților salariale și indemnizațiilor sociale ajustate, dar și cheltuielile realizate în valută, dacă există obligații sau importuri.

D. Sistemul național al finanțelor publice este dependent de finanțarea externă și condiționalitățile aferente acesteia. Republica Moldova a beneficiat și beneficiază de granturi, împrumuturi și asistență externă. Aceste surse sunt vitale pentru proiecte mari de infrastructură, investiții sociale, dar vin cu obligația unor reforme, frecvent cu termene și condiții care pot fi dificile. În plus, în perioade de criză globală, accesul la finanțare externă se poate restrânge, costurile pot crește prin majorarea ratelor la dobânzi, ceea ce pune presiune pe obligațiile de plată și pe serviciul datoriei.

E. Planificare bugetară poate fi declarată suboptimală, chiar dacă există îmbunătățiri, se observă unele practici care afectează stabilitatea, printre ele fiind: estimări optimiste ale veniturilor, subevaluarea riscurilor de cheltuieli, lipsa unor măsuri automate de ajustare în situații economice adverse. De asemenea, monitorizarea pe parcursul anului și corecțiile bugetare sunt necesare, dar nu întotdeauna suficiente pentru a evita dramatismul unor dezechilibre.

F. Altă provocare majoră se manifestă prin structura datoriilor statului. Datoria externă brută este ridicată raportată la PIB și include componente pe termen lung și pe termen scurt. Conform datelor preliminare, datoria externă brută a Republicii Moldova a crescut, pe parcursul semestrului I al anului 2025 cu 10,5 la sută și la 30.06.2025 a totalizat 11408,70 mil. USD, ceea ce constituie 60,6 la sută raportat la PIB (+3,9 p.p. față de 31.12.2024)[4].

Serviciul datoriei generează costuri financiare semnificative, ceea ce reduce resursele disponibile pentru alte cheltuieli. Creșterea datoriei sau nevoia de refinanțare la condiții mai puțin favorabile poate agrava dezechilibrele.

Având în vedere provocările tot mai complexe cu care se confruntă Republica Moldova în gestionarea finanțelor publice – precum creșterea constantă a cheltuielilor, veniturile insuficiente în raport cu nevoile sociale, dar și instabilitatea economică regională – se conturează tot mai clar necesitatea unor măsuri strategice care să contribuie la restabilirea echilibrului bugetar.

Pe termen mediu, Guvernul Republicii Moldova intenționează ca, prin Programul de reformă economică 2025–2027, să își direcționeze eforturile spre promovarea unor politici macroeconomice care să

asigure stabilitatea și să sprijine relansarea și dezvoltarea economiei. Accentul va fi pus pe măsuri concrete de reformă care să creeze condiții favorabile pentru o creștere economică sustenabilă.

În acest sens, pentru perioada anilor 2025-2027 se preconizează revenirea la un trend descendent al soldului bugetar al bugetului public național de la 4,05% în PIB - în 2025, la 3,5% în PIB în 2026 și 3,2% în PIB - în 2027 [5].

Pentru a face acest echilibru nu doar posibil, ci și sustenabil pe termen lung, autoritățile ar putea urma câteva direcții esențiale.

În primul rând, se recomandă consolidarea colectării veniturilor și extinderea bazei fiscale.

Reducerea economiei informale prin politici integrate: stimulente pentru formalizare, controale fiscale, educație fiscală. Eficientizarea colectării fiscale se asigură prin digitalizare, reducerea evaziunii, îmbunătățirea capacității serviciilor fiscale etc.

La fel de importantă se consideră ajustarea politicii vamale astfel încât să asigure venituri stabile, dar fără a sufoca comerțul legal.

O direcție importantă de sporire a sustenabilității o constituie reformarea cheltuielilor care poate fi materializată în:

- aplicarea bugetării pe performanță: alocarea resurselor în funcție de indicatori de eficiență și rezultatele programelor;
- revizuirea și prioritizarea cheltuielilor: identificarea cheltuielilor neproductive sau redundante, tăierea lor sau reorientarea spre investiții cu impact mare (infrastructură, digitalizare, sănătate preventivă etc.);
- stabilirea unui cadru de ajustare automată în funcție de evoluție economică, de exemplu, ajustarea pensiilor, salariilor sau a transferurilor sociale în funcție de inflație și creșterea economică, dar nu după procese legislative lente.

Gestionarea datoriei și finanțarea externă prudentă rămân elemente esențiale pentru menținerea stabilității financiare a țării. În acest sens, este important ca împrumuturile externe să fie contractate în condiții avantajoase, cu o destinație clară și un impact economic pozitiv, iar nivelul datoriei publice să fie menținut în limite sustenabile.

Totodată, o planificare atentă a rambursărilor și o monitorizare riguroasă a obligațiilor financiare contribuie la reducerea riscurilor asociate volatilității piețelor internaționale și cursului valutar. Printr-o abordare echilibrată și transparentă, Republica Moldova își poate asigura accesul la resurse externe fără a compromite sănătatea fiscală pe termen lung. În această ordine de idei se recomandă:

- refinanțarea datoriei la termene mai lungi, la dobânzi mai favorabile, reducerea componentelor pe termen scurt atât la datoria externă cât și la cea internă;
- negocierea de granturi și credite externe cu condiții avantajoase, care să permită amortizarea sau eşalonarea plăților;
- dezvoltarea piețelor locale de capital pentru ca statul să poată emite obligațiuni interne, dacă există cerere și credibilitate, ceea ce reduce dependența de creditori externi;

O guvernare deschisă, bazată pe responsabilitate și acces liber la informație, permite nu doar o mai bună utilizare a resurselor bugetare, ci și implicarea cetățenilor în monitorizarea cheltuielilor statului. Astfel îmbunătățirea transparenței și a instituțiilor este esențială pentru consolidarea încrederii publice și eficientizarea procesului decizional în domeniul finanțelor publice.

În același timp, întărirea instituțiilor publice — prin digitalizare, profesionalizarea personalului și aplicarea unor mecanisme clare de control intern — poate reduce semnificativ riscurile de corupție și gestionare ineficientă.

Un cadru instituțional solid contribuie la formularea unor politici fiscale coerente, bine fundamentate și orientate spre rezultate. În final, o administrație transparentă și responsabilă nu doar că susține echilibrul bugetar, ci și creează un climat favorabil investițiilor și dezvoltării economice durabile.

Pentru a asigura un grad mai ridicat de transparență și pentru a consolida funcționarea instituțiilor publice, este necesar un efort susținut și coordonat din partea autorităților. Aceasta presupune nu doar publicarea deschisă a datelor privind veniturile și cheltuielile statului, ci și crearea unor mecanisme clare de raportare, control și evaluare a performanței instituționale.

Totodată, este important ca procesele administrative să devină mai accesibile și mai previzibile, astfel încât cetățenii și mediul de afaceri să poată înțelege și urmări modul în care sunt gestionate resursele publice. Consolidarea transparenței merge mână în mână cu întărirea instituțiilor, prin modernizarea acestora și aplicarea consecventă a principiilor de integritate și responsabilitate.

Perspectivile de dezvoltare sunt promițătoare, însă depind în mare măsură de capacitatea autorităților de a recunoaște din timp provocările reale și de a acționa eficient pentru a le depăși. Oricât de bine ar fi concepute politicile sau strategiile, ele pot rămâne doar intenții dacă obstacolele din procesul de implementare nu sunt identificate clar și gestionate cu seriozitate, printre ele enumerându-se:

- rezistența politică la reduceri de cheltuieli sau reforme structurale care afectează interese bine stabilite;
- posibila opoziție publică la austeritate sau la reforme care par să reducă beneficiile imediate;
- capacitatea administrativă limitată în anumite zone, mai ales la nivel local, pentru a pune în aplicare reforme;
- schimbările externe bruște, cum ar fi prețuri la energie, șocuri geopolitice, pandemii, care pot deraia planurile fiscale.

Succesul depinde de o abordare pragmatică, care să ia în considerare atât resursele disponibile, cât și limitele administrative și instituționale. Doar prin asumarea responsabilității și adaptarea măsurilor la realitățile din teren se pot transforma intențiile în rezultate concrete. Cu alte cuvinte, potențialul există, dar el poate fi valorificat doar dacă dificultățile de aplicare sunt tratate nu ca simple piedici, ci ca puncte de plecare pentru îmbunătățire.

Un mediu de afaceri stabil și predictibil este strâns legat de echilibrul bugetar al statului, deoarece politicile

fiscale și nivelul de stabilitate macroeconomică influențează direct activitatea întreprinderilor. Menținerea unui buget echilibrat permite reducerea incertitudinii economice, asigurând condiții mai favorabile pentru investiții și planificare pe termen lung în sectorul privat. Astfel, echilibrul bugetar nu reprezintă doar o condiție de sustenabilitate financiară, ci și un factor determinant în crearea unui mediu de afaceri competitiv, capabil să stimuleze dezvoltarea întreprinderilor și creșterea economică durabilă [7].

Transformarea digitală a economiei joacă un rol esențial în asigurarea unei gestionări mai eficiente a finanțelor publice și în consolidarea stabilității bugetare. Prin digitalizarea proceselor fiscale și implementarea tehnologiilor moderne în administrația publică, se pot reduce costurile, crește transparența și îmbunătăți colectarea veniturilor statului. De asemenea, modernizarea digitală contribuie la sporirea eficienței economice generale, creând premise favorabile pentru o guvernare publică responsabilă și un mediu economic competitiv [8].

Având în vedere contextul actual al gestionării echilibrului bugetar în Republica Moldova, devine tot mai clar că atât provocările, cât și perspectivele trebuie analizate cu realism și echilibru. Situația financiar-bugetară a țării reflectă un amestec de presiuni crescânde asupra cheltuielilor publice, venituri insuficiente pentru a acoperi nevoile sociale în creștere și o dependență considerabilă de finanțarea externă.

În acest cadru, provocările sunt multiple – de la capacitatea administrativă limitată până la lipsa unor mecanisme automate de ajustare fiscală. Cu toate acestea, există și oportunități reale de redresare, mai ales dacă reformele structurale sunt continuate cu determinare, iar politicile publice sunt orientate către eficiență, transparență și sustenabilitate. Printr-o abordare pragmatică și adaptată realității din teren, Republica Moldova își poate contura un parcurs mai stabil în ceea ce privește echilibrul bugetar. În acest sens se pot contura câteva scenarii și obiective pe termen mediu și lung:

A. Obiective pe termen mediu:

- reducerea deficitului bugetar la nivelul de circa 2-3% din PIB, printr-o combinație de creștere de venituri și optimizare a cheltuielilor;
- creșterea ponderii veniturilor totale ca procent din PIB peste 35–36%, prin extinderea bazei fiscale și îmbunătățirea colectării;
- limitarea creșterii cheltuielilor rigide, stabilizarea transferurilor și a cheltuielilor sociale într-un mod sustenabil;
- creșterea gradului de utilizare a finanțării externe în proiecte cu efect de multiplicare economică, dar cu termene și costuri bine controlate.

B. Obiective pe termen lung:

- sustenabilitatea datoriei - menținerea datoriei publice, externă și internă, într-un interval care să nu implice riscuri majore în cazul unor deteriorări economice;

- construirea unui sistem fiscal flexibil și adaptabil la șocuri care să dispună de mecanisme automate de ajustare, coeficienți rezervați în buget pentru situații de urgență;

- o diversificare a economiei, astfel încât să fie mai puțin dependentă de remitențe, importuri, sau de câteva sectoare vulnerabile;

- modernizarea infrastructurii, educației și sănătății astfel încât aceste sectoare să contribuie mai mult la creșterea economică, productivitate și, în final, la veniturile statului.

Concluzii. Republica Moldova traversează o perioadă delicată din punct de vedere fiscal, în care presiunile economice, sociale și geopolitice pun la încercare stabilitatea bugetară a statului. Conform celor mai recente date, deficitul bugetar înregistrat este semnificativ, semnalând un dezechilibru între veniturile publice și cheltuielile asumate.

Cu toate acestea, trebuie remarcat că autoritățile au inițiat deja o serie de măsuri legislative și administrative menite să atenueze acest decalaj — de la reforme fiscale și îmbunătățirea colectării, până la prioritizarea anumitor tipuri de cheltuieli și restructurarea unor sectoare cheie ale administrației publice.

Menținerea echilibrului bugetar nu poate fi redusă doar la o analiză contabilă a veniturilor și cheltuielilor, ci trebuie înțeleasă ca o expresie a capacității statului de a-și ordona prioritățile, de a demonstra voință politică autentică și de a mobiliza leadership eficient la toate nivelurile. Este, în esență, o responsabilitate colectivă, care implică atât guvernul, cât și mediul de afaceri, instituțiile publice, dar și societatea civilă, în sensul asumării unei direcții comune de dezvoltare durabilă.

Pe termen mediu, perspectivele pot deveni favorabile dacă autoritățile reușesc să pună în aplicare politici coerente de consolidare fiscală. Acestea trebuie să se bazeze pe creșterea eficienței în colectarea veniturilor, alocarea resurselor către domenii cu impact strategic (educație, sănătate, infrastructură), transparența cheltuielilor publice, precum și pe o gestionare prudentă a datoriei publice. Asigurarea unui cadru macroeconomic stabil este o condiție esențială pentru ca echilibrul bugetar să poată fi nu doar atins, ci și susținut în timp.

Totuși, este important de subliniat că, în contextul incertitudinilor externe – precum volatilitatea prețurilor, crizele energetice, tensiunile regionale sau efectele post-pandemice – acest echilibru poate deveni vulnerabil. De aceea, Republica Moldova are nevoie de o capacitate reală de reziliență fiscală: adică de politici adaptabile, de rezerve bugetare capabile să atenueze șocurile neașteptate și de mecanisme eficiente care să permită ajustări rapide, fără a afecta sectoarele esențiale sau coeziunea socială.

Consolidarea unui cadru fiscal sustenabil, bazat pe încredere, responsabilitate și transparență, este nu doar o necesitate economică, ci și o condiție fundamentală pentru progresul democratic și integrarea europeană a Republicii Moldova.

Referințe bibliografice:

6. MIHAI D., DUMITRESCU B., BOZAGIU A. M., Fiscal Sustainability and the Informal Economy: A Non-Linear Perspective. *J. Risk Financial Manag.* 2025, 18(4). <https://frex.ro/10Oz5>. (vizitat 12.09.2025).

7. MANOLE T., BÎRCĂ M., Deficitul bugetar și impactul lui asupra datoriei publice prin prisma politicii fiscale. *Univers Strategic*, Nr. 4(36) 2018. <https://frex.ro/bTAUc>. (vizitat 17.09.2025).
8. Biroul Național de Statistică. <https://frex.ro/1odET>. (vizitat 22.09.2025).
9. Banca Națională a Moldovei. <https://frex.ro/ej3uK>. (vizitat 15.09.2025).
10. Ministerul Finanțelor. <https://frex.ro/6YUdk>. (vizitat 19.09.2025).
11. OBERȘT A. Macroeconomie. Note de curs. UTM/ FIEB/DEM. Chișinău: Tehnica-UTM, 2021. 98 p. ISBN 978-9975-45-697-5 <https://repository.utm.md/handle/5014/16558?show=full>.
12. MOROI, E., BURBULEA, R. Analiza mediului de afaceri favorabil pentru dezvoltarea întreprinderilor din Republica Moldova. In: *Promotion of Social and Economic Values in the Context of European Integration*, Ed. Ediția a 5-a, 2-3 decembrie 2022, Chișinău. Chișinău, Republica Moldova: 2022, Ediția 5, pp. 15-24. ISBN 978-9975-3527-8-9. https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/15-24_10.pdf. (vizitat 22.09.2025).
13. OBERȘT, A., NEGRU, M. Provocări și soluții în transformarea digitală a afacerilor, Culegerea Marketingul și logistica în era digitală: Ediția II, 23 mai 2025, Chișinău/ Universitatea Tehnică a Moldovei, Facultatea Inginerie Economică și Business, Departamentul Teorie Economică și Marketing, 2025, ISBN 978-9975-64-555-3 (PDF), pp. 95-102. <https://doi.org/10.52326/mled2025.13>. <https://repository.utm.md/handle/5014/33134>. (vizitat 13.09.2025).